

Patriarhul Daniel: Participarea Bisericii Ortodoxe Române la emanciparea romilor

Patriarhul Daniel transmite un mesaj cu ocazia lansării volumului intitulat „Evoluția statutului minorității rome în România. Ediția I: O analiză a participării romilor la viața politică românească în perioada 1990-2003”. Evenimentul a avut loc miercuri la Palatul Parlamentului.

Mesajul integral:

Participarea Bisericii Ortodoxe Române la emanciparea romilor

Organizarea de către Asociația Partida Romilor «Pro-Europa» a lansării volumului *Evoluția statutului minorității rome în România. O analiză a participării romilor la viața politică românească în perioada 1990-2003*, elaborat de Domnul Gheorghe Ivan, primul demnitar rom din Guvernul României în perioada post-decembristă, reprezintă un eveniment semnificativ atât pentru minoritatea romă din țara noastră, cât și pentru întreaga societate românească, înțeleasă sau gândită ca un tot, un întreg alcătuit din etnii diferite, organizată pe principiul recunoașterii reciproce și al respectării valorilor culturale și spirituale.

Desfășurarea evenimentului la Parlamentul României, în sala sugestiv denumită a «Drepturilor Omului», subliniază și mai mult importanța acestui volum care evidențiază, pe de o parte eforturile depuse în contextul de libertate și egalitate socială de după 1989 de către reprezentanții din Parlament ai etniei rome și de organizațiile politice, culturale sau profesionale rome și liderii acestora, iar pe de altă parte drepturile dobândite.

Întrucât este adusă în discuție implicarea politică în procesul redobândirii unor drepturi sociale, dorim să amintim succint, câteva repere ale evoluției tendințelor de emancipare ale romilor și participarea Bisericii Ortodoxe Române în acest proces istoric.

Acum două secole, începând cu deceniul al III-lea al secolului al XIX-lea, Arhimandritul Eufrosin Poteca, starețul Mănăstirii Gura Motrului și primul profesor român de filosofie al Academiei de la Sfântul Sava, cu studii la Pisa și Paris, a

militat cu multă energie pentru dreptate socială, înlăturarea robiei și a dependenței țăranilor, pentru eliberarea robilor, educația prin școală, egalitatea în fața legilor și impozitul progresiv pe venit.

Tema eliberării robilor apare în predicile și scrierile Arhimandritului Eufrosin Poteca de la începutul anului 1820, luptând pentru această cauză până la sfârșitul vieții, în anul 1858. De aceea, potrivit istoricului Venera Achim, el poate fi socotit primul aboliționist român.

Ca teolog, filosof și pedagog, Arhimadritul Eufrosin Poteca a adus în fața societății românești grava problemă a robiei, subliniind necesitatea desființării acesteia cu argumente de ordin religios, moral și filosofic, precum imoralitatea robiei, potrivit învățaturii Sfintei Scripturi care afirmă egalitatea tuturor oamenilor: „Nu mai este nici iudeu, nici elin, nu mai este nici rob, nici liber, nu mai este nici parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus” (Galateni 3, 28); „nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și într-o dată, Hristos” (Coloseni 3, 11), dar și conștiința românilor că sunt urmași ai romanilor, ai Sfântului Împărat Constantin cel Mare care, devenind creștin, i-a eliberat pe sclavi.

Pentru radicalismul ideilor sale de libertate și de înlăturare a nedreptăților sociale, Arhimadritul Eufrosin Poteca a fost demis din demnitatea de stareț de către generalul Kiseleff și înlăturat din învățământ, iar unele dintre scrierile sale nu au fost publicate din cauza opoziției autorităților față de ideile sociale reformatoare și curajos exprimate.

Aceleași idei reformatoare au însuflețit și generația pașoptistă în rândurile căreia s-au aflat mulți slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române.

Astfel, în ziua de 26 iunie/8 iulie 1848, Guvernul Provizoriu de la București prezidat de Mitropolitul Țării Neofit al II-lea (1840-1849), a decretat „eliberarea robilor țigani ai boierilor, începând cu data de 10/22 iulie 1848”.

Arhimandritul Iosafat Snagoveanul, de etnie romă, starețul Mănăstirii Snagov și membru al Guvernului Provizoriu, a făcut parte din Comisia de eliberare a romilor, împreună cu Cezar Bolliac și Petrache Poenaru, acesta din urmă, ucenic și bursier al Sfântului Mitropolit Grigorie al IV-lea Dascălul. Pentru implicarea sa în procesul eliberării robilor țigani și mai ales pentru refuzul de a renunța la acest nobil ideal, renunțare ce i-a fost cerută de noile autorități instalate după căderea Guvernului Provizoriu, Iosafat a fost exilat în Franța, întemeind prima capelă ortodoxă românească din Paris pe care a slujit-o până la sfârșitul vieții pământești.

Idealul la care a aderat și pentru care el a luptat, dezrobirea romilor, s-a concretizat în următorii ani. Astfel, după aproape 8 ani, la 8/20 februarie 1856 a fost votată „Legiuirea pentru emanciparea tuturor țiganilor din Principatul Țării Românești”, după ce în 10 decembrie 1855 a fost votată o lege similară în Moldova, cele două legi constituind ultima etapă în procesul de dezrobire a romilor.

După abolirea robiei, înainte de anul 1872, avem consemnată hirotonirea unui preot rom, urmată la scurtă vreme de hirotonirea unui alt preot rom, care a slujit în Bucovina.

La începutul secolului al XX-lea, o deosebită activitate în sprijinul comunității romilor a desfășurat-o arhimandritul de etnie romă Calinic Constantin Șerboianu de la Mănăstirea Cernica, care a scris mai multe lucrări despre romi, înființând și conducând Asociația Romilor din România și lucrând pentru emanciparea lor prin înființarea unei Universități populare speciale. Tot de numele său se leagă activitatea de înființare a cooperativelor meșteșugărești pentru romi, specifice îndemnării acestora, cunoscuți fiind ca foarte talentați, de la muzică și până la meșteșugurile cele mai pretențioase.

Arhimandritul Calinic a desfășurat o activitate misionară intensă printre romi, precum și una de cercetare a trecutului acestora și de editare de lucrări științifice, fiind autorul a trei cărți și a peste 40 de articole publicate în diverse periodice din epocă, cea mai importantă fiind Țigani - Istorie, etnografie, lingvistică, gramatică și dicționar, publicată în anul 1930 în limba franceză la prestigioasa editură pariziană Payot.

În anul 1933, a fost înființată Asociația Uniunea Generală a Romilor din România, recunoscută de către Stat prin sentința din 30 noiembrie 1934. Această Uniune a fost sprijinită material și spiritual de către Arhiepiscopia Bucureștilor și de către Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române de atunci, Patriarhul Miron Cristea, care a fost și Președinte de onoare al Asociației.

În scurta dar tumultoasă istorie a acestei Uniuni, se înscrie și participarea Patriarhului Miron în ziua de 14 octombrie 1934, la slujba de la Catedrala din Ploiești, unde au fost botezați 100 de romi nomazi de toate vârstele, Patriarhul Miron fiind nașul de botez al unuia dintre ei.

De asemenea, se constată din cercetarea Corespondenței dintre Arhiepiscopia Bucureștilor și Uniunea Generală a Romilor din România (1934), hirotonirea unor preoți de etnie romă pentru unele parohii din județul Ialomița.

Prin activitatea liderilor Asociației Uniunea Generală a Romilor din România, prin publicațiile periodice pentru romi (Neamul țigănesc înființat în 1934, Glasul Romilor (1934-1941) și altele), s-au făcut unele progrese în procesul de emancipare a etniei rome din țara noastră și mai ales s-a reușit atragerea atenției autorităților asupra problemelor grave cu care se confrunta această etnie.

Din nenorocire, anii celui de-Al Doilea Război Mondial au însemnat o mare tragedie apentru această comunitate urgisită, iar perioada comunistă, cu rare excepții, cum a fost de exemplu împrăștierea unui număr de aproximativ 20.000 de persoane de etnie romă în anul 1949, a fost un timp în care nu numai romii, ci și cea mai mare parte a populației României a suferit o restrângere dramatică a drepturilor și libertăților.

Perioada de după 1990, reflectată până în anul 2003 și de volumul Domnului Gheorghe Ivan lansat astăzi, a adus progrese însemnate în ce privește statutul minorității rome din România. În anul 1990, etnia romă a fost recunoscută de către Statul român drept etnie conlocuitoare. Ca urmare a solicitărilor liderilor organizațiilor și asociațiilor rome, în anul 1993, Consiliul Europei a decis interzicerea folosirii în actele oficiale a exonimului „țigan”.

În anul 2003, Centrul Național de Cultură al Romilor a fost pus prin HG nr. 834 din 10 iulie sub autoritatea Ministerului Culturii și Cultelor, iar prin Legea 318 din 28 noiembrie 2013, a trecut în subordinea Agenției Naționale pentru Romi.

Prin Legea 66 din 22 martie 2006 inițiată de deputatul Nicolae Păun, ziua de 8 aprilie a fost proclamată drept Ziua Romilor din România.

În anul 2011, prin Legea 28 din 11 aprilie, la propunerea aceluiași deputat, ziua de 20 februarie a fost dedicată comemorării Dezrobirii.

Prin Legea 124 din 2 august 2020, a fost stabilită ziua națională de comemorare a Victimelor Holocaustului Împotriva Romilor (în limba romani Samudaripen / omorârea tuturor) pentru data de 2 August a fiecărui an, iar prin Legea 2 din 4 ianuarie 2021, privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului, s-a interzis orice manifestare ostilă la adresa etniei.

Din punct de vedere spiritual, Biserica Ortodoxă Română a fost în continuare alături de comunitatea romă, și beneficiind și ea de avantajele libertății redobândite la finele anului 1989, și-a intensificat misiunea în mijlocul acestei etnii.

În primul rând, Biserica a oferit condiții de școlarizare pentru mulți tineri romi în Școlile de cântăreți, în Seminariile teologice sau la Facultățile de teologie, unii continuând studiile postuniversitare și obținând titlul de Doctor în teologie, cum este și în cazul Părintelui Marius Căldăraru, delegat de către noi să participe la acest eveniment, el fiind autorul unei valoroase teze de doctorat intitulată Particularitățile misiunii Bisericii Ortodoxe Române în comunitățile romilor căldărari, publicată la Editura Universității din București.

Cei mai mulți dintre absolvenții acestor instituții de învățământ, slujesc în calitate de cântăreți bisericești, diaconi sau preoți în toate eparhiile din cadrul Patriarhiei Române, atât în comunități rome, cât și în comunități mixte și chiar în parohii eminentemente românești.

În cei 32 de ani de la evenimentele din Decembrie 1989, au fost construite mai multe biserici pentru comunitățile rome, lucrările fiind susținute financiar de către unele mănăstiri sau parohii ortodoxe (Mănăstirea de maici Pogleț din protopopiatul Sascut a construit biserica din satul Băcioi, locuit de aproximativ 500 de familii de romi; Mănăstirea de călugări Berzunți din protopopiatul Onești a construit biserica din satul Bâșca și s-a îngrijit și de pregătirea tânărului rom Ioan Parnica, care astăzi este preot destoinic al comunității sale).

În Arhiepiscopia Bucureștilor a fost tradusă în limba romani, sub coordonarea Preasfințitului Părinte Varsanufie Prahoveanul, pe atunci Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, prima Carte de rugăciuni, tipărită în anul 2006.

Prin preocuparea aceluiasi ierarh, în anul 2008 a fost imprimat un CD cu Sfânta Liturghie ortodoxă în limba romani.

În data de 23 decembrie 2008, la Mănăstirea Radu Vodă din București, Preasfințitul Părinte Varsanufie, a oficiat pentru prima dată Sfânta Liturghie în limba etniei rome.

Din anul 2011, Arhiepiscopia Iașilor a înființat Departamentul Minorități al Sectorului de Misiune, pornind de la necesitatea dezvoltării, aprofundării unui domeniu de misiune și pastorație sensibil cum este cel al pastorației romilor.

În Arhiepiscopia Clujului s-a înființat în anul 2013 Asociația Ortodoxă Social-Misionar-Culturală pentru Romi „Sfântul Moise Arapul” care desfășoară o bogată activitate.

În Arhiepiscopia Râmnicului s-a înființat în 2015 un Departament de catehizare a romilor, care derulează nouă proiecte sociale și culturale: „Mirro ghiozdano – ghiozdanul meu”, prin care copiii romi primesc ghiozdane și rechizite; „Sastipen le rromanque – Sănătatea romilor” , în parteneriat cu Direcția de Sănătate Publică Vâlcea prin care se desfășoară acțiuni de prevenire a bolilor în comunitățile de romi; „Phirutno vaś o des – Pelerin pentru o zi”, prin care se organizează pelerinaje sociale; „Podema tatipe – Ghetuțe călduțe”, prin care copiii romi nevoiași primesc încălțăminte pentru sezonul rece; „Škola si laçi – Școala este bună”, prin care se promovează acțiuni de încurajare a copiilor romi de a frecventa școala; „Av paś o Del – Vino lângă Dumnezeu”, program de cateheze pentru comunitățile de romi; Aven te das duma – Copilul tău e important – să vorbim despre el”, program de consiliere psihologică cu tații; „Sastipe tire hurdes ke – Sănătate copilului tău”, program de prevenire a bolilor la copii.

„Camionul de Crăciun pentru copiii de etnie romă de la Pata Rât” este o acțiune desfășurată anual de Arhiepiscopia Clujului.

Mai multe eparhii desfășoară numeroase activități de sensibilizare, informare și consiliere pentru incluziunea romilor și evitarea discriminării.

Au fost angajate persoane de etnie romă în structurile de economie socială înființate de unele eparhii.

Numeroși copii romi au beneficiat în ultimii 17 ani de programele educaționale și de prevenire a abandonului școlar dezvoltate de Patriarhia Română, precum Hristos împărtășit copiilor și Alege Școala!. În cadrul acestor programe, copiii participă și beneficiază de diverse activități educative, concursuri, tabere școlare, pelerinaje.

Subliniind faptul că Biserica are datoria de a se îngriji de toți fiii ei duhovnicești și că astfel de activități ca cele deja menționate se desfășoară în aproape toate eparhiile din țară, felicităm pe autorul cărții, Domnul Gheorghe Ivan, pentru activitatea depusă în folosul comunității rome din țara noastră, pe Domnul deputat Nicolae Păun, Președintele Asociației Partida Romilor Pro-Europa, pentru evenimentul organizat astăzi și pe toți participanții. Vă dorim tuturor sănătate, mult ajutor de la Dumnezeu și multă râvnă și inspirație în lucrarea dumneavoastră spre mai binele comunității rome și al tuturor cetățenilor acestei țări.

Cu părintească binecuvântare,

†Daniel

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Foto credit: Basilica.ro

basilica.ro